

Gemeente Renkum

Accountantsverslag controle 2024

Gemeente Renkum
t.a.v. de gemeenteraad
Postbus 9100
6860 HA OOSTERBEEK

Heliumstraat 64
2718 SL ZOETERMEER
telefoon (088) 236 80 00
e-mail Audit@flynth.nl

kenmerk
661077200/LA/1256

behandeld door
L.J. van Alsté MSc

datum
16 juni 2025

onderwerp
Accountantsverslag 2024

Geachte leden van de raad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2024. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van de door ons uitgevoerde werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2024 en voor het beoordelen van de financiële positie van de gemeente Renkum.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2024 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2024 van de gemeente Renkum.

Wij hebben deze rapportage tijdens de bijeenkomst op 11 juni 2025 met een ambtelijke afvaardiging en de portefeuillehouder besproken. Wij bedanken de medewerkers van de gemeente voor de prettige samenwerking en zijn vanzelfsprekend graag bereid een nadere toelichting te verstrekken.

Met vriendelijke groet,
Flynth Audit B.V.

drs. D.J. Han RA

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Bestuurlijke samenvatting
Hoofdstuk 2	Jaarrekening
Hoofdstuk 3	Jaarverslag
Hoofdstuk 4	Significante risico's
Hoofdstuk 5	Interne beheersing
Hoofdstuk 6	Externe ontwikkelingen
Bijlage A	(Gecorrigeerde) bevindingen
Bijlage B	SiSa – Fouten en onzekerheden 2024
Bijlage C	Onze onafhankelijkheid
Bijlage D	Onze communicatie met u
Bijlage E	Verantwoordelijkheden met betrekking tot fraude

	Inleiding
	Samenvatting
	Jaarrekening
	Jaarverslag
	Significante risico's
	Interne beheersing
	Externe ontwikkelingen
	Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting

Onze controle

Wij hebben de accountantscontrole van de jaarrekening 2024 van gemeente Renkum afgerond. Wij verstrekken een goedkeurende controleverklaring voor de getrouwheid, onder voorbehoud dat de jaarrekening ongewijzigd wordt vastgesteld door de raad. In de controleverklaring wordt een paragraaf ter benadrukking opgenomen voor de rechtmatigheid. Verder hebben we geen indicaties van fraude en/of niet-naleving van wet- en regelgeving.

De gehanteerde materialiteit, respectievelijk uitvoeringsmaterialiteit, bedraagt (afgerond) € 1.300.000 respectievelijk € 910.000.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële onjuistheden

De grondslagen van de jaarrekening zijn aanvaardbaar en het BBV wordt nageleefd.

Uw financiële positie

We stellen vast dat er sprake is van een resultaat van € 2,4 miljoen positief (2023: €1,7 miljoen positief). Dit ten opzichte van een begroot resultaat van negatief € 457.000 en een oorspronkelijk begroot resultaat van € 0.

Van de 7 financiële kengetallen vallen 4 in de categorie minst risicovol, 2 in risicovol en 1 in meest risicovol. We stellen vast dat uw solvabiliteit op balansdatum 28,7% (2023: 23,4%) bedraagt. Dit is een verbetering ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Belangrijkste aandachtspunten 2025

Naar aanleiding van onze controle over het boekjaar 2024 willen wij, vanuit onze natuurlijke adviesfunctie de volgende aandachtspunten voor 2025 benoemen:

1. Zorgdragen voor een extra kwaliteitscontrole op de oplevering van stukken voor de jaarrekeningcontrole.
2. Zorg voor een structurele procedure van de kastelling. Ook bij ziekte van vaste medewerkers.
3. Zorg dat bankrekeningen die niet meer gebruikt worden, tijdig worden gesloten.
4. De WMO-lasten zijn onzeker voor een bedrag van € 376.011.
5. De Jeugd-lasten zijn onzeker voor een bedrag van € 244.401.

Controleproces

We hebben het controleproces grotendeels op een goede manier doorlopen. We ervaren de samenwerking als prettig, constructief en professioneel. We erkennen en herkennen de stappen die zijn gezet ten aanzien van de SISA controle, door te werken met onze controlememo's. Dit heeft geleid tot een soepele controle volgens planning met betrekking tot de SISA-verantwoording.

Belangrijk aandachtspunt dat wij onderkennen is de juiste aanlevering van het initiële jaarrekeningdossier en adequate beantwoording van de door ons gestelde vragen. Dit was op een aantal onderdelen in eerste instantie onvoldoende. Wij adviseren om ervoor te zorgdragen dat documentatie die wordt aangeleverd eerst te voorzien van een kwaliteitscheck, zodat de aangeleverde documentatie aansluit op hetgeen gevraagd wordt.

Wij denken, in een evaluatiegesprek, graag met u mee hoe bovenstaande verder verbeterd zou kunnen worden.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening – Inleiding

Inleiding

In het hoofdstuk jaarrekening erkennen we verschillende belangrijke aspecten van de jaarrekening welke we met u willen delen.

We beginnen met de uitgevoerde werkzaamheden door het college voor de rechtmatigheidsverantwoording. We rapporteren over de gehanteerde verantwoordingsgrens, gevolgd door een toelichting op het normenkader en onze constatering bij de werkzaamheden van het college.

Vervolgens gaan we dieper in op de schattingen die zijn gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening, de grondexploitaties, en de verantwoording binnen het sociaal domein.

Tot slot zullen we de verenigbaarheid van de jaarrekening en het jaarverslag behandelen, evenals de kwaliteit van de toelichting en aandacht voor frauderisico's.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening – Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordings- en rapportagegrens

We hebben vastgesteld dat in de financiële verordening de verantwoordingsgrens is opgenomen ter hoogte van 1% van de lasten inclusief dotatie reserves. In de financiële verordening heeft u verder een rapportagegrens opgenomen van 10% van de verantwoordingsgrens.

Voor onze eigen controle en controleverklaring hanteren wij het besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO) waarbij een voorgeschreven lagere verantwoordingsgrens van 1% geldt.

Normenkader

Het normenkader is geactualiseerd op basis van wijzigingen in wet- en regelgeving en is vastgesteld op 14 januari 2025. Uw inventarisatie van regelgeving bestaat uit externe en gemeentelijke regelgeving. We constateren dat u de actualisatie nauwkeurig heeft uit gevoerd en het normenkader aansluit op de geldende externe en gemeentelijke regelgeving.

U heeft ervoor gekozen geen toetsingskader vast te stellen, waardoor de operationalisering van het normenkader niet inzichtelijk is voor de raad. Op basis van de kadernota rechtmatigheid bent u niet verplicht het toetsingskader vast te stellen, maar we adviseren u het toetsingskader wel vast te stellen vanuit een oogpunt van transparantie en inzicht.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening – Rechtmatigheidsverantwoording

Begrotingscriterium

Gemeente Renkum heeft middels een aanpassing van de financiële verordening ten aanzien van de afwijkingen van de baten en overschrijding van de lasten invulling gegeven aan tijdigheid (tijdig informeren van de raad). Hierdoor tellen deze afwijkingen niet mee in het rechtmatigheidsoordeel.

De volgende afwijkingen ten aanzien van het begrotingscriterium zijn geconstateerd:

Categorie	
1A. Overschrijding lasten producten	€ 6.500.000
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	€ 1.400.000
3. Overschrijding van baten en/of overschrijding van lasten, investeringen en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of niet tijdig aan de raad zijn gemeld.	€ 400.000
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	€ 8.300.000
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geïdentificeerd. In de rechtmatigheidsverordening wordt verwezen naar dit vooraf vastgestelde beleid.	€ 7.900.000
De niet-acceptabele begrotingsonrechtmatigheden worden inhoudelijk in de rechtmatigheidsverantwoording en in de paragraaf bedrijfsvoering toegelicht.	€ 400.000

Uit onze werkzaamheden zijn we niet tot een ander oordeel gekomen dan het college. De gemaakte afwegingen zijn in lijn met de criteria zoals vastgesteld in financiële verordening. Wij adviseren de gemeente om te analyseren hoe de formele onrechtmatigheden in de toekomst verder kunnen worden beperkt.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening - Rechtmatigheidsverantwoording

Voorwaardecriterium

Het voorwaardecriterium heeft betrekking op de naleving van eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De organisatie meldt een onrechtmatigheid met betrekking tot het niet naleven van de Europese Aanbestedingsregels ter grootte van € 1.100.000.

Misbruik en Oneigenlijk (M&O) gebruik criterium

We constateren dat naast het begrotingscriterium dat ook in de paragraaf bedrijfsvoering toelichting is opgenomen over het voorwaarde criterium en misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium. U heeft geen rechtmatigheidsafwijkingen en/of onduidelijkheden geconstateerd die consequenties hebben voor het getrouwe beeld van de jaarrekening.

Oordeel

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij de getrouwe weergave van de rechtmatigheidsverantwoording gecontroleerd. Het college geeft, na doorgevoerde correcties, een onrechtmatig oordeel. Wij komen niet tot een ander oordeel dan het college. Ons oordeel wordt dan ook niet aangepast als gevolg van het onrechtmatig oordeel van het college. Wel zullen wij conform NBA Audit Alert 48 met betrekking tot uw rechtmatigheidsverantwoording een paragraaf ter benadrukking van aangelegenheden opnemen in onze controleverklaring.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening – Uw belangrijkste schattingen samengevat

Algemeen

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het college belangrijke schattingen. We hebben de schattingen die bij het opstellen van de jaarrekening 2024 zijn gemaakt geëvalueerd. Onderstaande tabel geeft een overzicht van onze bevindingen met de bijbehorende motivering.

Belangrijk schattingen	Mate van subjectiviteit/complexiteit	Onze beoordeling		Toelichting
		2024	2023	
Waardering van grond en gebouwen inclusief afschrijvingen	Gemiddeld			De afschrijvingstermijnen zijn vergelijkbaar met voorgaand jaar en de termijnen die wij bij andere gemeenten zien. Er zijn geen indicaties dat de afschrijvingstermijnen niet zijn afgestemd op de economische levensduur van de activa.
Waardering van de in exploitatie genomen gronden	Hoog			De grondexploitatie wordt jaarlijks geactualiseerd en op een consistente wijze gewaardeerd. Aan de exploitatieopzet liggen berekeningen en onderbouwingen ten grondslag waarbij op een conservatieve wijze rekening wordt gehouden met toekomstige kosten en opbrengsten. Wij kunnen ons verenigen met de wijze waarop de waardering van de grondexploitatie is bepaald.
Voorzieningen	Gemiddeld/hoog			Wij kunnen ons verenigen met de waardering van de voorzieningen. De voorzieningen worden jaarlijks geactualiseerd en op een consistente wijze berekend. Aan de voorzieningen liggen uiteindelijk toereikende berekeningen en onderbouwingen ten grondslag. In 2024 is een stelselwijziging doorgevoerd m.b.t. voorziening groot onderhoud. Wij hebben vastgesteld dat deze stelselwijziging correct is doorgevoerd.
Waardering financiële vaste activa	Laag			Er zijn geen indicaties dat een aanvullende afwaardering van de boekwaarde van een deelneming of uitzetting noodzakelijk is.
Waardering debiteuren	Laag			Minimaal jaarlijks wordt de voorziening voor dubieuze debiteuren geactualiseerd. Wij kunnen ons verenigen met de wijze waarop de voorziening voor de verschillende soorten vorderingen is bepaald.

= controleverschil

= Optimistisch

= Evenwichtig

= Voorzichtig

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening – Grondexploitaties

Algemeen

Bij het opstellen van de jaarrekening moet het college belangrijke boekhoudkundige schattingen, beoordelingen en aannames toepassen en toelichten. Wij hebben de belangrijkste schattingen, beoordelingen en aannames van het college beoordeeld en zijn tot de conclusie gekomen dat deze zijn gebaseerd op passende bewijsstukken en uitgebalanceerde overwegingen.

Voorts hebben we vastgesteld dat er sprake is geweest van tussentijdse winstneming bij Bram Streeflandweg ter grootte van € 15.000. Gezien de zeer beperkte omvang hebben we hier geen verdere werkzaamheden op verricht. Daarnaast hebben we vastgesteld dat de grondexploitaties met betrekking tot 3B4 Renkum en Veentjesbrug Heelsum formeel zijn gesloten.

Nota grondbeleid

Wij hebben vastgesteld dat de nota grondbeleid dateert uit 2024. Wij hebben geen indicaties dat deze niet in lijn zou liggen met het beleid of relevante wet- en regelgeving.

Gehanteerde parameters

De gemeente heeft evenals in voorgaande jaren exploitatieopzetten opgesteld die inzicht geven in de nog te maken kosten en te realiseren opbrengsten per grondexploitatie.

Wij hebben de parameters en uitgangspunten van de grondexploitaties gecontroleerd. Dit hebben wij gedaan door te toetsen aan de Outlook grondexploitaties 2025 van Metafoor Ruimtelijke Ontwikkeling. De volgende parameters zijn hierbij door de gemeente gehanteerd:

- Rente: 0,6%.
- Kostenstijging: 4% (vanaf 2027: 2%).
- Opbrengststijging wonen en bedrijventerrein: 4% (vanaf 2027: 2%).
- Disconteringsvoet: 2%.

Voor de opbrengsten (prijzen) die reeds vastliggen in overeenkomsten met externe partijen wordt geen indexatie toegepast. Wij hebben vastgesteld dat de gehanteerde parameters in lijn liggen met de Outlook grondexploitaties 2025 van Metafoor Ruimtelijke Ontwikkeling. Wij kunnen ons hier in vinden.

Raming van kosten en opbrengsten

De uitgangspunten en veronderstellingen zijn met name bepaald op basis van ervaringscijfers vanuit referentieprojecten, besteksramingen /aanbestedingen en inzichten van medewerkers binnen de eigen organisatie en ramingen/taxaties van externe adviseurs.

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden zijn we tot de conclusie gekomen dat de exploitatieopzetten zijn gebaseerd op valide uitgangspunten.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening – Sociaal Domein

Algemeen

Het college is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening, maar voor het sociaal domein is sprake van afhankelijkheid van andere partijen. De Sociale Verzekeringsbank (SVB) voert voor de PGB's het proces van betaling aan cliënt uit en zorgaanbieders leveren productieverantwoordingen aan voor in het boekjaar geleverde zorg. Om verantwoording af te kunnen leggen over de lasten die samenhangen met het sociaal domein, is de gemeente daarom afhankelijk van het verkrijgen van betrouwbare verantwoordingsinformatie van andere partijen.

Productieverantwoordingen

Uw gemeente heeft voor de financiële verantwoording van de Jeugdzorg en WMO een aansluiting gemaakt tussen de financiële administratie en zorgadministratie op basis van het berichtenverkeer. Tot slot is er aansluiting gezocht met de ontvangen productieverantwoordingen van de zorgleveranciers.

De productieverantwoordingen worden voorzien van een controleverklaring. Op het moment dat de controleverklaring een goedkeurend oordeel heeft, hebben wij voldoende zekerheid over de getrouwheid van deze kosten WMO en Jeugdzorg inclusief prestatieverklaring.

Voor de bestedingen met productieverantwoording en zonder goedkeurende controleverklaring zijn er een aantal zorgaanbieders waarvan de nauwkeurigheid van de lasten niet is vast te stellen. We constateren dat aanvullende werkzaamheden zijn uitgevoerd om prestatielevering vast te stellen bij zorgaanbieders zonder productieverantwoording en controleverklaring. Op basis hiervan is gedeeltelijk zekerheid verkregen over deze restpopulatie. Dit leidt tot een resterende onzekerheid in de verantwoording. Voor WMO-lasten betreft dit € 376.011 en voor Jeugd-lasten betreft dit € 244.401

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Algemeen

Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente Renkum toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek gecontroleerd of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd mogen worden voor:

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
4. Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven.
5. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Voor de opgenomen voorzieningen in de jaarrekening hebben wij deze ontvangen en gecontroleerd.

Stelselwijziging voorziening groot onderhoud

Het beheerplan van de voorziening groot onderhoud is door de raad vastgesteld op 29 september 2021. Onder dit beheerplan ligt een MJOP op basis waarvan de benodigde omvang van de voorziening is bepaald. De gemeente heeft in de najaarsnota van 2024 vastgesteld dat het onderhoudsplan niet meer actueel is. Hierbij heeft de raad een besluit genomen de voorziening groot onderhoud voor gebouwen vrij te laten vallen en voor dit bedrag een bestemmingsreserve onderhoud gebouwen te vormen.

De overheveling van de voorziening groot onderhoud gebouwen naar een bestemmingsreserve betreft een stelselwijziging. Op basis van algemeen aanvaardbare normen mag dit alleen onder bepaalde voorwaarden. Een voorwaarde voor het mogen opnemen van een voorziening groot onderhoud is een actueel beheerplan. Een beheerplan is niet langer actueel als deze niet meer aansluit bij de huidige situatie van het onderhoud. Bij afwezigheid van een actueel beheerplan is de voorziening onvoldoende onderbouwd en dient deze vrij te vallen.

Wij stellen vast dat bij de huidige stand van dotaties en onttrekkingen aan het einde van de 15 jaartermijn een voorziening resteert van circa € 3 miljoen. Op basis hiervan concluderen wij dat de voorziening niet meer aansluit bij de huidige situatie van het onderhoud en er een besluit tot instemmen met de vrijval door de raad in 2024 aanwezig is. Wij stellen hiermee vast dat de vrijval het gevolg is van vereisten vanuit de wet- en regelgeving en er terecht een stelselwijziging is toegepast.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening – Voorzieningen (2/3)

Voorziening pensioen wethouders

Deze voorziening heeft ultimo 2024 een stand van € 3.198.000.

Aan de pensioenvoorziening wethouders liggen actuariële berekeningen ten grondslag. Deze zijn gemaakt door PROambt. Bij het opstellen van de berekeningen gebruikt PROambt de volgende parameters:

Berekeningsdatum: 31 december 2024
Rekenrente: 2,35% (2023: 3,16%)
Sterftetabel: GBM/V 2010-2025 met een leeftijdsterugteiling

De berekeningsdatum en gebruikte rekenrente zijn conform de aanwijzingen die het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft voorgeschreven. De voorziening sluit aan bij de actuariële berekeningen van PROambt en het aantal opgenomen personen is juist en volledig.

Voorziening verlof

Met ingang van 2022 is het voor ambtenaren op basis van de CAO mogelijk om uren te reserveren als spaarverlof. Met het saldo spaarverlof kunnen ambtenaren sparen om eerder met pensioen te gaan of om bijvoorbeeld een sabbatical te nemen. De gemeente loopt hiermee tegen een financiële verplichting aan omdat een ambtenaar geen werkzaamheden verricht in een bepaalde periode, maar wel doorbetaald wordt.

Op grond van het BBV dient hiervoor een voorziening gevormd te worden, waardoor de kosten dienen te worden genomen in het jaar waar het recht op verlof ontstaat. Daarbij dient tevens een voorziening gevormd te worden voor uren die omgezet kunnen worden in verlof. De gemeente Renkum heeft deze voorziening in de jaarrekening verantwoord en heeft deze bepaald op € 872.000. De voorziening is juist en volledig verwerkt in de jaarrekening conform de kaders van het BBV.

Voorziening van derden ontvangen middelen

De gemeente Renkum classificeert de voorzieningen riolering en afvalstoffenheffing als een voorziening ex artikel 44 lid 2 van het BBV (van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden). De mutatie op deze voorzieningen betreft het resultaat op het product riolering en het product afvalstoffenheffing. Het resultaat op deze producten bestaat enerzijds uit de ontvangen riool- en afvalstoffenheffing en anderzijds uit de kapitaallasten van de geïnvesteerde bedragen in riolering en de kosten voor klein en groot onderhoud aan de rioleringen. Deze verwerkingswijze is conform het BBV.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening – Voorzieningen (3/3)

Voorziening groot onderhoud sportparken

De voorziening onderhoud sportparken ziet toe op twee sportparken en is gevormd in 2021 op basis van onderliggende onderhoudsplannen. De afgelopen jaren is het geplande onderhoud niet tot uitvoering gebracht en is € 0 onttrokken aan de voorziening. De reden hiervoor betreft beperkte capaciteit. In 2024 is voor het eerst onttrokken aan de voorziening. Onderstaand is het (verwachte) verloop van de in de voorziening opgenomen standen (bedragen x €1.000).

	JRK 2023	JRK 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Beginstand	101	218	118	180
Toevoeging	117	156	62	101
Onttrekking	0	-256	0	0
Eindstand	218	118	180	281

De meerjarenonderhoudsplannen 2021-2030 voor Bilderberg en Wilhelminapark zijn opgesteld in respectievelijk 2020 en 2021. Op basis van deze plannen bedraagt de jaarlijkse dotatie in de planperiode van 10 jaar € 101.000. Bij de voorjaarsnota 2023 is hieraan € 16.000 toegevoegd voor 2023 en 2024, in verband met loon- en prijscompensatie. In de voorjaarsnota van 2024 is eenmalig € 39.000 extra gedoteerd aan de voorziening voor 2024, omdat de verwachting was dat de voorziening anders onder nul zou gaan. Deze verschillen zijn in de begroting 2025 weer (eenmalig) in mindering gebracht.

In 2023 is niet onttrokken aan de voorziening. Voor 2024 was de verwachting op basis van het MJOP dat er een onttrekking zou plaatsvinden van € 257.000. Dit sluit aan met de werkelijke onttrekking van € 256.000. Dit is echter wel minder dan bij de voorjaarsnota 2024 werd verwacht. De gemeente had begroot in 2024 een inhaalslag te maken, maar enkele investeringen zijn uitgesteld. Zo is de in 2024 geplande uitvoering van € 87.000 voor led verlichting en besturingssysteem velden 5 en 8 Wilhelmina uitgesteld naar 2025. Voor 2025 en 2026 staat volgens het MJOP een gepland onderhoud op de lijst voor € 505.000 en € 49.000, terwijl hiervoor in de begroting 2025 geen bedragen begroot zijn.

We stellen vast dat voor 2024 de omvang van de daadwerkelijke onttrekking aansluit met het MJOP. Voor 2025 en 2026 stellen we echter vast dat de onttrekking uit het MJOP niet langer aansluit met de begroting 2025. Daarnaast stellen we vast dat het MJOP voor Bilderberg in 2025 niet langer actueel is (ouder dan 5 jaar). Voor de jaarrekening 2024 kunnen we derhalve instemmen met de voorziening, maar voor 2025 dient de gemeente Renkum de voorziening te herzien. We adviseren de gemeente in 2025 een nieuw MJOP op te stellen voor Bilderberg en Wilhelminapark.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarverslag – Kwaliteit toelichting

Jaarverslag voldoet aan eisen BBV

In de BBV zijn diverse eisen opgenomen voor de vorm en inhoud van het jaarverslag. Wij hebben vastgesteld dat uw jaarverslag voldoet aan de eisen die het BBV hieraan stelt.

Aandacht voor frauderisico's als onderdeel van risicobeheersing

We hebben geconstateerd dat de gemeente een frauderisicoanalyse heeft opgesteld als onderdeel van het intern controleplan. Deze kan aangescherpt worden om te voldoen aan de minimale vereisten. We adviseren hierbij bij het identificeren van frauderisico's specifiek gebruik te maken van de fraudedriehoek. Als sluitstuk adviseren wij u om werkzaamheden uit te voeren om vast te stellen dat de interne beheersing functioneert volgens de opzet.

De gemeente kiest er momenteel vanwege de omvang van de gemeente voor om de verdere uitdieping van frauderisicoanalyse in regionaal verband op te pakken.

Verenigbaarheid jaarrekening en jaarverslag

Wij zijn verplicht vast te stellen of wij op grond van de tijdens de controle verkregen informatie onjuistheden of tegenstrijdigheden hebben geconstateerd tussen de jaarrekening en het jaarverslag die gebruikers van de jaarstukken zouden kunnen beïnvloeden. Dit is naar onze mening niet het geval.

Informatiewaarde

We hebben de informatiewaarde van uw jaarrekening gebaseerd op de inzichtelijkheid, concreetheid en kwaliteit van de analyses vanuit raadspectief. De inzichtelijkheid is toereikend en heeft de aandacht van college en auditcommissie.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Jaarrekening – Significante (fraude)risico's

Omschrijving risico	Aanpak management	Eigen controlewerkzaamheden
Het management bevindt zich in een positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersing te doorbreken die anderszins effectief lijkt te werken. Het risico is verondersteld in alle entiteiten aanwezig te zijn. Wij hebben dit risico specifiek onderkend ten aanzien van de memoriaalboekingen die worden gemaakt in het afsluitingsproces.	Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van handmatige en niet routinematige journaalposten en het maken van schattingen. Gegeven de aard van het risico, waarbij interne beheersing wordt doorbroken, kan dit risico niet volledig worden gemitigeerd door middel van interne beheersing.	Het doorbreken van beheersingsmaatregelen door het management is op basis van de controlestandaarden altijd een significant risico. Interne beheersingsmaatregelen, ongeacht hoe goed in opzet en bestaan, kunnen risico's van materiële onjuistheden in de jaarrekening slechts beperken, en niet volledig mitigeren, wegens de inherente beperkingen van interne beheersmaatregelen. Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen. Wij hebben journaalposten geselecteerd op basis van risicocriteria en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht. Deze werkzaamheden omvatten onder meer inspectie van informatie uit brondocumenten. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening geïdentificeerd. Tevens hebben wij specifieke controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van belangrijke schattingen van het college. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het college. Conclusie: Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het college.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Algeheel beeld interne beheersing

Rapportage interim

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in november en december 2024 een interim-controle uitgevoerd.

Deze interim-controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover deze van belang is voor onze accountantscontrole van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij na onze controle met betrokken medewerkers afgestemd en uiteindelijk op 11 maart 2025 besproken met de portefeuillehouder financiën en een ambtelijke afvaardiging.

Wij verwijzen voor meer informatie over onze bevindingen naar deze rapportage en hebben in de figuur hieronder op de volgende dia algeheel beeld van de interne beheersing samengevat opgenomen. Daarnaast hebben we op de dia's erna de belangrijkste bevindingen tijdens de interim-controle herhaald. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de uitgebrachte managementletter.

Rapportage IT

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen.

Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Daarnaast maken wij in onze controleaanpak de afweging voor welke processen en stromen wij een gegevensgerichte aanpak passend vinden en voor welke processen en stromen wij in belangrijke mate steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Algeheel beeld interne beheersing

Proces	Status 2024	Status 2023
Financial reporting (P en C Cyclus)		
Inkopen		
Aanbestedingen		
Betalingen		
Treasury		
Personeel- en salarisadministratie		
Omgevingsvergunningen		
Subsidieverstrekingen		
Burgerleges		
Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)		
Jeugdhulp		
Uitkeringen		
Grondexploitatie		

Toelichting	
	De inrichting van het proces is zodanig dat een systeemgerichte controle mogelijk is. De systeemgerichte controle is alleen mogelijk wanneer proces opzet is beschreven waardoor er sprake is van een uniforme werkwijze, de IT passende maatregelen heeft, toereikende en zichtbare interne beheersing en de VIC de werking heeft vastgesteld.
	De inrichting van het proces voldoet gedeeltelijk, maar de risico's die ermee samenhangen, vormen geen directe bedreiging voor de bedrijfsprocessen en de risico's zijn met aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden af te dekken.
	De inrichting van het proces voldoet niet en geeft aanvullende wezenlijk aanvullende risico's voor de jaarrekening controle.

- Inleiding
- Samenvatting
- Jaarrekening
- Jaarverslag
- Significante risico's
- Interne beheersing
- Externe ontwikkelingen
- Bijlagen

Belangrijkste bevindingen interne beheersing 2024

#	Bevinding	Impact	Risico en aanbeveling
2*	<u>Betalingen</u> Actief account van een oude gebruiker en zelfstandige betalings-bevoegdheid		Constatering: wij hebben vastgesteld dat sprake is van een actief account van een ex-medewerker in de betalingsomgeving van de Rabobank. Met dit account kunnen zelfstandige betalingen worden verricht tot € 1.000. Daarnaast zijn er enkele overige medewerkers die zelfstandige betalingsbevoegdheid hebben voor het doen van betalingen tot € 1.000. Risico: het risico bestaat dat het oude account mogelijk onbevoegd wordt gebruikt en dat het 4-ogenprincipe ontbreekt bij betalingen tot € 1.000, wat in een uiterste geval kan leiden tot frauduleuze betalingen. Aanbeveling: ons advies is om te allen tijde te waarborgen dat er geen actieve accounts bestaan van medewerkers die niet meer in dienst zijn. Daarnaast adviseren wij om het 4-ogenprincipe in te borgen in het betalingsproces, zodat bij iedere betaling sprake is van betrokkenheid van twee of meerdere personen. Impact op jaarrekeningcontrole: wij zullen tijdens de jaarrekeningcontrole gegevensgerichte werkzaamheden dienen te verrichten om vast te stellen dat er geen onrechtmatige betalingen zijn geweest in boekjaar 2024 in de Rabobankomgeving. Hier is aan te bevelen dat de VIC hier zelf een controle op uitvoert.

*De nummering van de bevindingen is gelijk gehouden aan die van de managementletter.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Aanpassing BADO en BBV

Op 21 maart jl. zijn de beoogde aanpassingen in het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) en Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) vastgesteld. Daarbij zijn ook het Waterschapsbesluit en het Besluit financiële verhouding 2001 aangepast. Met dit besluit is de onderliggende wetgeving met betrekking tot de rechtmatigheidsverantwoording, die sinds boekjaar 2023 op grond van de Gemeentewet al verplicht was, met ingang van boekjaar 2025 formeel ingebed in de onderliggende wet- en regelgeving.

Daarnaast bevat de herziening van het BADO ook een aantal aanpassingen die betrekking hebben op de controle van de boekjaren 2025 en verder. Uw gemeenteraad stelt in het controleprotocol de maximale goedkeuringstolerantie voor de getrouwheidscontrole van de jaarrekening door de accountant vast. Tot op heden mocht de goedkeuringstolerantie voor de jaarrekening maximaal 1% van de totale lasten (**inclusief** dotaties aan reserves) en voor onzekerheden 3% van de totale lasten (inclusief dotaties aan reserves) bedragen. Met ingang van het boekjaar 2025 zijn er de volgende veranderingen:

- De afzonderlijke weging voor fouten en onzekerheden door de accountant komt te vervallen. De goedkeuringstolerantie geldt voor alle geconstateerde afwijkingen gezamenlijk.
- De grondslag waarop de goedkeuringstolerantie wordt gebaseerd betreft de totale lasten **exclusief** dotaties aan reserves, waar dit tot voorheen op de totale lasten **inclusief** dotaties aan reserves werd gebaseerd.
- De maximaal toegestane goedkeuringstolerantie stijgt van 1% van de grondslag naar 2% van de grondslag.
- De verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording mag maximaal 2% van de grondslag bedragen, waar dit tot en met boekjaar 2024 nog 3% van de grondslag mocht zijn. Wij merken hierbij op dat de gemeente Renkum momenteel een verantwoordingsgrens van 3% van de grondslag hanteert waardoor een verlaging van de verantwoordingsgrens noodzakelijk is.

Wij adviseren u om de wijzigingen in het BADO in overweging te nemen bij het bepalen van de goedkeuringstolerantie voor de accountantscontrole en de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording zoals die in het controleprotocol voor de jaarrekening 2025 worden vastgesteld. Graag gaan wij hierover met uw rekeningcommissie in gesprek.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Cyberbeveiligingswet (NIS2) en BIO2

De NIS2-richtlijn is sinds 17 oktober 2024 geldig in de Europese Unie. In Nederland is het niet gelukt om deze EU-richtlijnen op tijd om te zetten in nationale wetgeving. De verwachting is dat de Cyberbeveiligingswet (Cbw) in het derde kwartaal van 2025 in werking treedt.

De belangrijkste verplichtingen onder de Cyberbeveiligingswet

- Zorgplicht (adequate maatregelen)
Op basis van een risico analyse zijn entiteiten verplicht om passende maatregelen te nemen voor de beveiliging van hun netwerk- en informatiesystemen.
- Bestuur (kennisniveau)
De leden van het bestuur moeten de maatregelen goedkeuren en toezicht houden op de effectiviteit ervan. Om dit goed te kunnen doen, dienen zij een opleiding te volgen.
- Registratieplicht (centraal register NIS2-entiteiten)
Entiteiten die onder de wet vallen zijn verplicht zich te registreren in het entiteitenregister.
- Meldplicht (significante incidenten)
Entiteiten moeten significante incidenten onverwijld (zo snel mogelijk) en binnen 24 uur melden bij het Computer Security Incident Response Team (CSIRT) aan de toezichthouder.

De Cyberbeveiligingswet en BIO2

De BIO2 is de opvolger van de huidige BIO1.04 en wordt het nieuwe kader voor de overheid voor informatiebeveiliging. De nieuwe BIO volgt op de evaluatie van de huidige versie en valt samen met de ontwikkelingen rondom de Cyberbeveiligingswet. De aanpak van BIO2 is een passende manier om te voldoen aan de zorgplicht onder de Cyberbeveiligingswet. In de concept-Cyberbeveiligingswet staat dat aanvullende regels voor beveiliging via een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) kunnen worden gesteld. Het is zeer waarschijnlijk dat BIO2 op deze manier wettelijk wordt verankerd.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Externe ontwikkelingen (3/5)

Wet toekomst pensioenen

Het Nederlandse pensioenstelsel ondergaat met de Wet toekomst pensioenen haar grootste verandering ooit. Uiterlijk op 1 januari 2028 moet ook gemeente Renkum klaar zijn voor deze verandering.

Het bestuur van het ABP en de sociale partners hebben besloten over zowel de nieuwe pensioenregeling als de keuzes voor de overgang naar de nieuwe regeling. In het transitieplan zijn regelingen getroffen voor adequate compensatie welke (deels) verplicht zijn voor u. Daar komen dan extra kosten bij kijken. Het is daarom goed om de ontwikkelingen van uw organisatie te volgen en daar op voor te sorteren voor zover mogelijk in de begroting.

Sommige wijzigingen zijn dichterbij dan verwacht. Zo heeft uw pensioenfonds ervoor gekozen om per 1 januari 2024 de startleeftijd voor het opbouwen van pensioen te verlagen van 21 naar 18 jaar.

Registratieverplichting CO2-uitstoot

Per 1 juli 2024 moeten werkgevers met 100 of meer werknemers de CO2-uitstoot van werknemers gaan bijhouden van zowel woon-werkverkeer als zakelijk verkeer.

Elk jaar moet vóór 1 juli de CO-2 uitstoot over het voorliggende kalenderjaar worden gerapporteerd aan de overheid. De eerste rapportageverplichting vindt daarmee uiterlijk plaats op 30 juni 2025. Hiervoor wordt een online formulier beschikbaar gesteld.

Meer informatie over de registratie en rapportage vindt u op de website van de [Rijksdienst voor Ondernemend Nederland](#).

Inkomensafhankelijke eigen bijdrage WMO

Vanaf 1 januari 2026 wordt de eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen inkomensafhankelijk. Deze maatregel is ingevoerd om de financiële houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) te verbeteren en de druk op voorzieningen te verminderen.

U hebben geen keuzevrijheid in het bepalen van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage. De hoogte van de eigen bijdrage wordt landelijk vastgesteld. Dit zorgt voor een gelijke behandeling van alle Wmo-cliënten, ongeacht in welke gemeente zij wonen. Het CAK blijft ook verantwoordelijk voor het innen van de eigen bijdrage in 2026. Dit zorgt voor continuïteit en uniformiteit in de inning van de eigen bijdragen.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Ontwikkeling SPUK's

In het coalitie akkoord heeft de regering bekend gemaakt dat zij het voornemen de SPUK's af te schaffen en over te hevelen naar het gemeentefonds. De overheveling van SPUK's naar het Gemeentefonds heeft als doel om de verantwoordingslast te verminderen en meer flexibiliteit te bieden aan gemeenten.

Het behoud of de afschaffing van SPUK's kan directe gevolgen hebben voor gemeentelijke projecten, vooral op het gebied van educatie en beroepsonderwijs. Naar verwachting wordt in de loop van 2025 een definitieve beslissing verwacht over het voortbestaan van de SPUK's. Gemeenten kunnen zich nog uitspreken voor het behoud van specifieke uitkeringen als de voordelen hiervan opwegen tegen de overheveling naar het Gemeentefonds.

Het kabinet heeft een afwegingskader opgesteld om te bepalen welke SPUK's behouden blijven. Dit kader houdt rekening met juridische, praktische en politieke redenen. Een budgetkorting van 10% is afgesproken voor de SPUK's die behouden blijven, wat kan leiden tot minder activiteiten of doelmatiger uitvoering van de bestaande activiteiten.

Ontwikkelingen grondexploitatie

Opbrengsten

Volgens recente onderzoeken wordt verwacht dat de grondprijzen voor woningbouw en bedrijventerreinen in Nederland de komende jaren zullen blijven stijgen. Voor 2025 wordt een gemiddelde stijging van 3,4% verwacht voor woningbouwlocaties, met variaties per regio. Deze stijging wordt gedreven door de aanhoudende druk op de woningmarkt en schaarste aan beschikbare grond. Voor bedrijventerreinen wordt een gemiddelde prijsstijging van 2,6% verwacht in 2025.

Kosten

De kosteninflatie voor grondexploitatie wordt beïnvloed door verschillende factoren zoals bouwkosten, rentestanden en energieprijzen. Voor 2025 wordt een kosteninflatie van ongeveer 3,2% verwacht, met een geleidelijke daling naar 2,8% in 2030. De stijgende rente en bouwkosten zijn belangrijke factoren die bijdragen aan deze inflatie.

Bijzonderheden in de inflatie

- **Energieprijzen:** Energieprijzen blijven een belangrijke factor in de kosteninflatie. Hoewel de prijzen in 2024 zijn gestabiliseerd, kunnen geopolitieke spanningen en veranderingen in de wereldwijde vraag en aanbod de prijzen beïnvloeden.
- **Loonkosten:** De verwachte looninflatie voor 2025 is verhoogd naar 4,3%, wat hoger is dan eerdere voorspellingen. De oorzaak ligt in toenemende looneisen bij CAO onderhandelingen.
- **Grondstofprijzen:** Stijgende grondstofprijzen kunnen ook bijdragen aan hogere kosten voor gemeenten, vooral in sectoren die afhankelijk zijn van geïmporteerde materialen.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Externe ontwikkelingen (5/5)

Duurzaamheidsverslaggeving

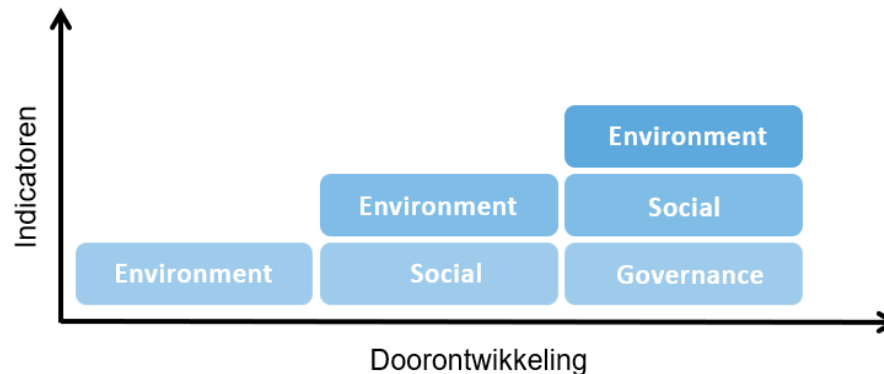
In een tijd waarin duurzaamheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid centraal staan, wordt de noodzaak voor duurzaamheidsverslaggeving in de publieke sector steeds urgenter. Organisaties in de publieke sector hebben een aanzienlijke impact op mens en milieu en een intrinsieke verantwoordelijkheid om transparantie te bieden. Het opstellen van een duurzaamheidsverslag is daarbij essentieel voor vertrouwen, het voldoen aan verwachtingen van belanghebbenden en het stimuleren van positieve verandering.

Duurzaamheidsverslaggeving is momenteel geen wettelijke vereiste voor decentrale overheden, maar het belang ervan wordt steeds groter. Vanaf het boekjaar 2024 zullen beursgenoteerde bedrijven zich conformeren aan de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de European Sustainability Reporting Standards (ESRS) als leidende richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving. Kleinere bedrijven zullen zich in de daaropvolgende jaren moeten verantwoorden, al lijkt het nieuwe Omnibus-voorstel dit proces te vertragen.

Decentrale overheden zijn onderdeel van een waardeketen waarin bedrijven zitten die onderhevig zijn aan de CSRD. Transparantie over duurzaamheid is dan ook van strategisch belang voor decentrale overheden, aangezien stakeholders steeds vaker informatie opvragen voor hun eigen rapportageverplichtingen. Zo kan een publieke bank informatie nodig hebben over de inzet van geleende middelen voor duurzame projecten. Andere voorbeelden zijn grote zorginstellingen en verzekeraars die hun duurzaamheidsimpact moeten verantwoorden en samenwerken met de gemeente op het gebied van WMO en jeugdzorg.

Om decentrale overheden richtlijnen te bieden voor de duurzaamheidsverantwoording heeft de Coalition of the Willing—een samenwerkingsverband van publieke instanties en accountants- en advieskantoren—een handreiking ontwikkeld. Deze handreiking biedt concrete richtlijnen voor het meten, rapporteren en verbeteren van duurzaamheidsprestaties. Het doel is om transparantie en kennisdeling te bevorderen, zodat duurzaamheid structureel wordt verankerd in beleid en verslaglegging.

Voor de implementatie van de duurzaamheidsverantwoording, gebaseerd op de ESRS, is gekozen voor een groeimodel. De handreiking richt zich in eerste instantie op milieuaspecten vanwege de haalbaarheid en de urgentie ervan. In de toekomst wordt de handreiking stapsgewijs doorontwikkeld, onder andere met sociale indicatoren en governance-aspecten.

Inleiding

Samenvatting

Jaarrekening

Jaarverslag

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage A1 – Niet-gecorrigeerde bevindingen

Omschrijving	Fouten	Onzekerheden	Presentatie
Onzekerheid WMO ZiN		€ 376.011	
Onzekerheid Jeugd ZiN		€ 244.401	
Presentatieverschillen n.a.v. SiSa (verschuiving tussen MVA en overlopende posten)			€ 190.637
R/C positie in langlopende vordering m.b.t. SvN			€ 1.651.665
Totaal	€ 0	€ 620.412	€ 1.842.302

Aanbiedingsbrief

Samenvatting

Jaarverslag

Jaarrekening

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage A2 – Gecorrigeerde bevindingen

Omschrijving	Fouten	Onzekerheden	Presentatie
WNT model aangepast			N.v.t.
Toelichting stelselwijziging voorzieningen			N.v.t.
Diverse tekstuele toelichtingen in de niet in de balans blijvende verplichtingen			N.v.t.
Presentatiecorrectie nog te betalen bedragen			€ 1.905.889
Onterecht opgenomen vordering u.h.v. verkoop vastgoed	-/- € 645.000		
Aanpassing voorziening rioolheffing	+ € 85.210		
Totaal	-/- € 560.000 (lager resultaat)	€ 0	€ 1.905.889

Aanbiedingsbrief

Samenvatting

Jaarverslag

Jaarrekening

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2024

In onze controle zijn specifieke werkzaamheden verricht om een oordeel te kunnen geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de financiële verantwoordingsinformatie in de SiSa-bijlage bij de jaarrekening.

Voor de werkzaamheden stelt het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) andere rapportage toleranties dan gehanteerd zijn bij de controle van uw jaarrekening. De rapporteringstolerantie per specifieke uitkering is:

- € 12.500 wanneer de omvangsbasis niet hoger is dan € 125.000.
- 10% van de omvang wanneer de omvangsbasis tussen € 125.000 en € 1.000.000 ligt.
- € 125.000 wanneer de omvangsbasis hoger is dan € 1.000.000.

Wanneer de regelingen geen toelichting bevatten hebben we geen bevindingen geconstateerd met een omvang groter dan de rapportage tolerantie.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp aan gedupeerden kinderopvangtoeslagproblematiek 2021	NVT		
BZK C62	Regeling specifieke uitkering kwijtschelding gemeentelijke belastingen	NVT		
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	NVT		
OCW D8	Specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde	NVT		
OCW D14	Specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid	NVT		
OCW D19	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	NVT		
lenW E20	Tijdelijke onderwijshuisvesting ontheemden	NVT		
lenW E44B	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	NVT		
lenW E87B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	NVT		
SZW G2	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater (SiSa tussen medeoverheden)	NVT		
	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023	NVT		

Aanbiedingsbrief

Samenvatting

Jaarverslag

Jaarrekening

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2024

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
SZW G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004_gemeentedeel 2024	NVT		
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) gemeentedeel 2024	NVT		
SZW G10	Wet Inburgering gemeentedeel 2024	NVT		
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gemeentedeel 2024	NVT		
SZW G13	Onderwijsroute deel gemeente 2024	NVT		
VWS H4	Specifieke uitkering stimulering sport	NVT		
VWS H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	NVT		
VWS H30	Regeling specifieke uitkering sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023–2026	NVT		
VWS H35B	Regeling specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026	NVT		
VRO J107	Meerjarige stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen (2023)	NVT		
VRO J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	NVT		
VRO J55	Aanpak energiearmoede	NVT		
VRO J68	Regeling specifieke uitkering vergunninghouders	NVT		
VRO J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	NVT		

Aanbiedingsbrief

Samenvatting

Jaarverslag

Jaarrekening

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage B – SiSa - Fouten en onzekerheden 2024

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
KGG K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	NVT		
AenM M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	NVT		

Aanbiedingsbrief

Samenvatting

Jaarverslag

Jaarrekening

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage C - Onze onafhankelijkheid is gewaarborgd

Bevestiging van onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Renkum, inclusief haar verbonden derden, in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Rotatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht.

Er heeft voor de accountantscontrole 2024 geen rotatie plaatsgevonden.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Flynth en haar medewerkers en gemeente Renkum, inclusief haar verbonden derden, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd moeten worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Flynth, een bestuurder of interne toezichthouder van Flynth of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan ondernemingen in de groep of een bij de rechtspersoon betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid, die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben, ontvangen of verstrekt.

Aanbiedingsbrief

Samenvatting

Jaarverslag

Jaarrekening

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage D - Onze communicatie met u

Bevestiging van onafhankelijkheid

Door middel van dit accountantsverslag informeren wij het bestuur over de belangrijkste aangelegenheden naar aanleiding van onze accountantscontrole 2024.

Bevestigingen van het college

Wij hebben bij het bestuur ter confirmatie een aantal schriftelijke bevestigingen opgevraagd aangaande uw verantwoordelijkheden inzake de jaarrekening en de andere informatie.

Daarnaast hebben wij van u een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening van de gemeente Renkum ontvangen.

Wij hebben in ons controleplan gecommuniceerd over onze verantwoordelijkheden en onafhankelijkheid.

Door middel van ons controleplan hebben wij ook een beschrijving gegeven van de reikwijdte en timing van onze controle, waaronder significante risico's en materialiteit.

Eveneens door middel van dit accountantsverslag informeren wij de gemeenteraad over de belangrijkste aangelegenheden naar aanleiding van onze accountantscontrole 2024.

Er zijn geen meningsverschillen met het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle.

Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze opdracht door het college en de medewerkers van de gemeente Renkum de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Onze communicatie met de gemeenteraad / algemeen bestuur

Geen meningsverschillen met bestuur en/of beperkingen in reikwijdte van de controle

Aanbiedingsbrief

Samenvatting

Jaarverslag

Jaarrekening

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage E – Verantwoordelijkheden m.b.t. fraude

Uw verantwoordelijkheid

- De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij de met governance belaste personen en het college. Deze verantwoordelijkheid betreft ook het opzetten en onderhouden van interne beheersmaatregelen met betrekking tot de betrouwbaarheid van de financiële rapportage, de werking van de bedrijfsvoering en naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving.
- Het uitvoeren, vastleggen en actualiseren van de frauderisicoanalyse als geïntegreerd onderdeel van de bij uw gemeente in gebruik zijnde interne beheersing, een evaluatie van de mogelijke impact en waarschijnlijkheid van frauderisico's en de ondernomen acties om frauderisico's te beperken, inclusief de risico's van omkoping, corruptie en frauderisico's met betrekking tot cybersecurity.
- Het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van uw gemeente integer zijn en ethisch gedrag bevorderen.
- Het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van de met governance belaste personen en het college wordt gebracht; en
- Daarnaast zijn de met governance belaste personen verantwoordelijk voor het monitoren van het risico op managementfraude, voor het bepalen of de interne beheersmaatregelen voldoende zijn om frauderisico's te identificeren, voor de beoordeling van de competentie en integriteit van zichzelf en van het overige management en voor het versterken van een cultuur van integriteit en ethisch gedrag.

Onze verantwoordelijkheid

- Wij hebben een fraudediscussie gevoerd en bevestigingen verkregen van de met governance belaste personen, het college en anderen binnen de entiteit ten aanzien van de interne beheersing, risico-inschattingen (inclusief de processen om de risico's op fraude in de entiteit te identificeren en erop in te spelen), en eventuele kennis met betrekking tot fraude of vermoede fraude.
- Verder hebben wij het college verzocht om informatie die het eventueel aan zijn werknemers heeft meegedeeld over haar visie op bedrijfspraktijken en ethisch gedrag.
- Daarnaast hebben wij inzicht verkregen in de wijze waarop de met governance belaste personen toezicht uitoefenen op de door het college gevolgde processen om de risico's op fraude te identificeren en hierop in te spelen.
- Wij hebben de geplande controlewerkzaamheden besproken met de met governance belaste personen.
- Wij moeten adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude.
- Wij rapporteren over onze gevolgde controleaanpak met betrekking tot fraude(risico's) in de controleverklaring.

Aanbiedingsbrief

Samenvatting

Jaarverslag

Jaarrekening

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Bijlage E – Verantwoordelijkheden m.b.t. fraude

Geen aanwijzingen

Tijdens onze controlewerkzaamheden zijn geen aanwijzingen van fraude onder onze aandacht gekomen. De werkzaamheden voor de frauderisico's zijn opgenomen in de voorgaande sectie van significante (fraude)risico's.

Beoordeling interne beheersing frauderisico's

Wij hebben naast onze eigen werkzaamheden tevens beoordeeld in hoeverre frauderisico's intern beheerst worden. De uitkomsten zijn onderstaand opgenomen:

- Bewustzijn
 - We nemen waar dat de medewerkers die we hebben gesproken een integere houding hebben. U heeft ook trainingen hiervoor uitgevoerd, waarbij de aandacht voornamelijk ligt in het primair proces.
- Preventieve maatregelen
 - We nemen in de opzet van de processen geen leemtes waar die aanleiding geven tot hogere frauderisicofactoren. Wanneer de interne beheersing meeweegt in de risico inschatting van de verbijzonderde interne controle dient u wel de werking vast te stellen middels deelwaarneming.
- Detectieve maatregelen
 - Uit uw maatregelen zijn geen fraudes gebleken, zoals u ons ook heeft bevestigd. We constateren ruimte voor verbetering bij de verbijzonderde controle door de fraude risicoanalyse hierin te verwerken en specifieke werkzaamheden voor erkende frauderisico's uit te voeren.

Aanbiedingsbrief

Samenvatting

Jaarverslag

Jaarrekening

Significante risico's

Interne beheersing

Externe ontwikkelingen

Bijlagen

Disclaimer en beperking in gebruik en verspreidingskring

Dit accountantsverslag is alleen bestemd voor het college en de gemeenteraad van gemeente Renkum en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit accountantsverslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij aandacht van het college en de raadsleden behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit accountantsverslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen moeten worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

Introductie

Samenvatting

Belangrijkste bevindingen

Oordeel bij de jaarrekening

Overige onderwerpen

Ontwikkelingen